

APC/CZA-ASYLUM PROTECTION CENTER/ CENTAR
ZA ZAŠTITU I POMOĆ TRAŽIOCI MA AZILA

INFO AZIL

Projekat: Unapređenje sistema azilantske zaštite u Srbiji

Ovaj projekat finansira Evropska unija

CZA
CENTAR ZA ZAŠTITU I POMOĆ
TRAŽILACA AZILA

AZIL INFO

O Projektu i Centru za zaštitu i pomoć tražiocima azila

Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila (APC/CZA) je nevladina, nezavisna i neprofitna, ali profesionalna i kvalifikovana organizacija, koju čine stručnjaci svih profila i profesija koje povezuje ideja pružanja pravne pomoći i zaštite tražiocima azila, izbeglim, raseljenim licima i svim drugim licima koja su u nevolji migrirala, kao i ideja unapređivanja azilnih instituta i samog azilnog i izbegličkog prava u Srbiji, a sve sa ciljem unapređivanja srpskog društva u civilizacijskom, moralnom i pravnom pogledu. Osnovni cilj postojanja organizacije jeste da pruži neophodnu pomoć tražiocima azila, izbeglim, raseljenim licima i svim drugim licima koja su u nevolji migrirala, a kojima je s obzirom na njihovo stanje osjetljivosti, ranjivosti i stanje nužde, pomoć potrebna.

Cilj projekta *Unapređenje sistema azilantske zaštite u Srbiji* je da ojača poštovanje ljudskih prava tražilaca azila, izbeglica i drugih koji su prisiljeni da migriraju u Srbiju na način da ojača kapacitete lokalnih i centralnih aktera u azilnom sistemu uključujući lokalne organizacije civilnog društva, da ojača njihovu saradnju, da izgradi dijalog između tražilaca azila i lokalnih zajednica u borbi protiv predrasuda i eventualne diskriminacije, da unapredi pristup pravima tražilaca azila te da adresira praznine u sistemu azilne zaštite i njenim politikama. *Projekat Unapređenje sistema azilantske zaštite u Srbiji finansira Evropska unija u okviru EIDHR programa Evropske unije za Srbiju.*

APC/CZA je član ECRE-a (European Council on Refugees and Exiles), panevropske alijanse nevladinih organizacija za pružanje pomoći izbeglicama i tražiocima azila. Značaj APC/CZA kao autoriteta u pravnoj zaštiti tražilaca azila i u funkcionisanju azilnog sistema i pružanju pravne i druge zaštite tražiocima azila u Srbiji je izričito prepoznat u Strategiji Vlade RS za upravljanje migracijama iz 2009. godine (Sl. Glasnik no. 25/2009). Od početka azilnog sistema (2008) do danas, APC/CZA je savetovao više od 80 procenata svih tražilaca azila i pravno zastupao sve tražioce azila koji su dobili bilo koji vid zaštite u Republici Srbiji, formirajući do 2012. godine celokupnu praksu azilnog upravnog i sudskog postupka i sistema u Srbiji.

Izdao:

Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila - APC/CZA, 2013. godine;

Urednik:

Radoš Đurović, APC/CZA;

Autori:

Radoš Đurović APC/CZA;

Jelena Dedakin APC/CZA;

Ivana Jančić APC/CZA;

Ovaj projekat finansira Evropska unija

AZILNI SISTEM U SRBIJI

Osnovni pojmovi:

Tražioци azila su lica (stranci) koja u RS borave legalno pošto izraze nameru za azil, sve vreme trajanja azilnog postupka.

Azil predstavlja pravo na boravak i zaštitu koje ima stranac kome je, na osnovu odluke nadležnog organa koji je odlučivao o njegovom zahtevu za azil, odobren azil u RS (azil u obimu **izbegličke, supsidijarne ili privremene** zaštite – tri oblika zaštite ugroženim migrantima).

Izbeglička zaštita se dodeljuje strancu zbog opravdanog STRAHA OD PROGONA zbog svoje rase, pola, jezika, veroispovesti, nacionalne pripadnosti ili pripadnosti nekoj posebnoj društvenoj grupi ili zbog svojih političkih uverenja u zemlji porekla (npr. progon političkih protivnika, progon verskih neistomišljenika, progon ljudi koje su druge nacionalnosti ili boje kože). Ovaj oblik zaštite se dodeljuje nakon sprovedenog azilnog postupka (čl.2 ZOA).¹

Subsidijarna zaštita se dodeljuje strancu, koji bi u slučaju povratka u svoju državu (državu porekla) bio IZLOŽEN MUČENJU, NEČOVEČNOM ILI PONIŽAVAJUĆEM POSTUPANJU ili bi njegov ŽIVOT I BEZBEDNOST bili ugroženi NASILJEM OPŠTIH RAZMERA koje je izazvano spoljnom agresijom ili unutrašnjim oružanim sukobima ili masovnim kršenjem ljudskih prava (npr. nasilje izazvano invazijom, građanski ratom i dr). Ovaj oblik zaštite se dodeljuje nakon sprovedenog azilnog postupka (čl.2 ZOA).

Privremena zaštita se dodeljuje samo u slučaju MASOVNOG DOLASKA izbeglica iz države u kojoj se njihov život, bezbednost ili sloboda ugrožava nasiljem opštih razmera, spoljnom agresijom, unutrašnjim oružanim sukobima, masovnim kršenjem ljudskih prava ili drugim okolnostima koje ozbiljno narušavaju javni poredak, a kada zbog masovnog dolaska ljudi ne može da se sprovede individualna procedura za dobijanje azila za svako lice (npr. masovni priliv izbeglih iz oblasti pogođenih ratnim dejstvima, političkim nemirima, politički urušenih država i dr.) Privremena zaštita može trajati najduže godinu dana, a ukoliko nakon toga razlozi za privremnu zaštitu i dalje postoje može se produžiti (čl. 36. ZOA).

Država porekla je država čije državljanstvo ima lice koje je u Srbiji tražilo azil ili država u kojoj je lice bez državljanstva, a koje je tražilo azil u Srbiji, stalno boravilo pre dolaska u Srbiju (čl. 2 ZOA).

Pravna regulativa:

Najznačajniji domaći zakonski propisi kojima se uređuje pitanje azila su: **Ustav Republike Srbije,**² **Zakon o azilu,**³ **Zakon o strancima,**⁴ **Zakon o opštem upravnom postupku**⁵ i **Zakon o upravljanju migracijama.**⁶

---

¹ Zakon o azilu – ZOA ("Sl. glasnik RS", br. 109/2007), usvojen 27.11.2007. godine, stupio na snagu 06.12.2007. godine.

² Ustav Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 98/2006), stupio na snagu 08.11.2006. godine

³ Zakon o azilu ("Sl. glasnik RS", br. 109/2007), stupio na snagu 06.12.2007. godine

⁴ Zakon o strancima ("Sl. glasnik RS", br. 97/2008), stupio na snagu 04.11.2008. godine

⁵ Zakon o opštem upravnom postupku ("Sl. list SRJ", br. 33/97 i 31/2001 i "Sl. glasnik RS", br. 30/2010), stupio na snagu 19.07.1997. godine

⁶ Zakon o upravljanju migracijama ("Sl. glasnik RS", br. 107/2012), stupio na snagu 17.11.2012. godine

Azilni sistem u Srbiji je počeo da funkcioniše od 01. aprila 2008. godine kada je počeo da se primenjuje Zakon o azilu. Pre toga u Srbiji nije postojao funkcionalan sistem azilne zaštite, niti su državni organi imali iskustva u azilnom pravu.⁷

Zakon o azilu (ZOA) propisuje načela, uslove i postupak za dobijanje azila, položaj, prava i obaveze lica koja traže azil i lica kojima je odobren azil u Srbiji.

Na pitanja *azilnog postupka* koja nisu uređena ZOA, primenjuje se Zakon o opštem upravnom postupku (ZUP), jer je azilni postupak upravni (spovodi ga organ uprave - MUP), a ne sudski postupak!

Na sva ostala pitanja koja se tiču *prava i obaveza tražilaca azila*, a koja nisu uređena ZOA, primenjuje se shodno Zakon o strancima (ZOS).

Osim zakona, konkretna pitanja vezanja za tražioce azila i azilni sistem su dalje regulisana različitim pravilnicima (Pravilnik o uslovima smeštaja i obezbeđivanju osnovnih životnih uslova u centru za azil,⁸ Pravilnik o kućnom redu u centru za azil,⁹ Pravilnik o zdravstvenim pregledima lica koja traže azil prilikom prijema u Centar za azil,¹⁰ Pravilnik o socijalnoj pomoći za lica koja traže, odnosno kojima je odobren azil,¹¹ Pravilnik o sadržini i izgledu obrazaca zahteva za azil i isprava koje se mogu izdavati tražiocima azila i licima kojima je odobren azil ili privremena zaštita,¹² Pravilnik o načinu vođenja i sadržini evidencija o licima smeštenim u centru za azil).¹³

Statistike u pogledu tražilaca azila

Migranti koji ulaze na teritoriju RS u najvećem broju dolaze iz zemalja **Afrike, Bliskog i Srednjeg istoka** (Sirija, Somalija, Ertreja, Avganistan, Pakistan i dr).

Za najveći broj njih Srbija predstavlja najbližu zemlju ka poslednoj - šengenskoj granici sa Evropskom unijom, na njihovom putu ka nekoj od zemalja zapadne Evrope, pa zbog toga glavni talas migracija ka Evropskoj uniji (EU) ide upravo preko Srbije.¹⁴

Struktura tražilaca azila u Srbiji se menja iz godine u godinu, najviše u zavisnosti od ratnih dešavanja i sličnih društvenih prilika u zemljama iz kojih dolaze. Na primer, tokom 2012. i 2013. godine značajno je porastao broj tražilaca azila iz Sirije zbog ratnih dešavanja u toj zemlji.

---

⁷ Sve do 01. aprila 2008. godine, kada je Zakon o azilu počeo da se primenjuje, u Srbiji je Visoki Komesarijat za izbeglice (UNHCR) sprovodio sopstvenu azilnu proceduru. Lica kojima bi azil u Srbiji bio odobren, ne bi ostalaja u Srbiji, već bi im UNHCR određivao zemlju krajnje destinacije i organizovao njihovo preseljenje (zemlje Zapadne Evrope, Skandinavije, SAD, Kanade i dr). RS je samo tolerisala njihov boravak na svojoj teritoriji za vreme trajanja UNHCR-ovog azilnog postupka.

⁸ Pravilnik o uslovima smeštaja i obezbeđivanju osnovnih životnih uslova u centru za azil ("Sl. glasnik RS", br. 31/2008), stupio na snagu 29.03.2008. godine.

⁹ Pravilnik o kućnom redu u centru za azil ("Sl. glasnik RS", br. 31/2008), stupio na snagu 29.03.2008. godine

¹⁰ Pravilnik o zdravstvenim pregledima lica koja traže azil prilikom prijema u centar za azil ("Sl. glasnik RS", br. 93/2008), stupio na snagu 22.10.2008. godine

¹¹ Pravilnik o socijalnoj pomoći za lica koja traže, odnosno kojima je odobron azil ("Sl. glasnik RS", br. 44/2008 i 78/2011), stupio na snagu 25.04.2008. godine

¹² Pravilnik o sadržini i izgledu obrazaca zahteva za azil i isprava koje se mogu izdavati tražiocima azila i licima kojima je odobren azil ili privremena zaštita ("Sl. glasnik RS", br. 53/2008), stupio na snagu 21.05.2008.

¹³ Pravilnik o načinu vođenja i sadržini evidencija o licima smeštenim u centru za azil ("Službeni glasnik Republike Srbije" br. 31/2008), stupio na snagu 29.03.2008.

¹⁴ Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila (APC/CZA): *Tražiocima azila i iregularni migranti u Srbiji, fenomen, potrebe, problemi, očekivanja, profil u periodu 31.03.2012.-31.03.2013. godine*, str. 16, dostupno na sajtu <http://www.apc-cza.org/images/publikacije/CZA%20brosura%20Profil%20Trazioci%20azila%202012-2013.pdf> pristupljeno avgust 2013. godine.

Statistički podaci o tražiocima azila od početka funkcionisanja azilnog sistema u Srbiji:

Tabela 1: Godišnji broj tražilaca azila (od 2008. godine do 31.05.2013. godine)

Tražioc azila/godina	2008.god	2009.god	2010.god	2011.god	2012.god	2013.god¹⁵
Ukupan br.	52	275	522	3134	2723	2 232
Muškarci	41	253	470	2649	2344	1924
Žene	11	22	52	485	379	308
Deca	2	75	149	722	744	257

Tabela 2: Zemlje porekla tražilaca azila – 5 najzastupljenijih (od 2008. godine do 31.05.2013.godine)

2008. godina					
zemlja	Obala Slon.	Gruzija	Jermenija	Etiopija	Palesina
br. lica	19	11	5	3	2
2009. godina					
zemlja	Avganistan	Šri Lanka	Iran	Gvineja	Irak
br. lica	215	17	15	4	3
2010. godina					
zemlja	Avganistan	Palestina	Irak	Somalija	Pakistan
br. lica	313	77	28	22	22
2011. godina					
zemlja	Avganistan	Somalija	Pakistan	Libija	Palestina
br. lica	1693	492	348	139	94
2012. godina					
zemlja	Avganistan	Somalija	Sirija	Pakistan	Alžir
br. lica	804	505	287	247	169
2013. godina¹⁶					
zemlja	Sirija	Eritreja	Somalija	Avganistan	Alžir
br. lica	432	343	220	194	187

Od početka primene Zakona o azilu 2008. godine ukupno je 10 lica dobilo azil u Srbiji - 3 lica su dobila izbegličku zaštitu i 7 lica je dobilo subsidijarnu zaštitu.

Prava i obaveze tražilaca azila i lica koja su dobila azil u Srbiji

Tražilac azila u Srbiji ima PRAVO na:

- 1. Poštovanje osnovnih ljudskih prava** - pravo na život, slobodu i bezbednost, pravo na zaštitu od mučenja, nečovečnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, pravo na dostojanstvo, pravo na slobodu i bezbednost, pravo na pravično suđenje, pravo na slobodu misli, savesti i veroispovesti, pravo na imovinu i dr.¹⁷

PRIMER: Tražioc azila imaju pravo na potpunu zaštitu svog fizičkog i psihičkog integriteta, što znači da kao i domaći državljani, ne smeju biti maltretirani, vređani, ponižavani, fizički napadani i sl.

¹⁵ Za period od 01.01.2013. godine do 31.07.2013. godine

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Osnovna ljudska prava su sadržana u Ustavu RS, Drugi deo, odeljak 2. Ljudska prava i slobode (čl. 24, čl. 25, čl. 27, čl. 32, čl. 43) i Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda (čl. 2, čl. 3, čl. 5, čl. 6; čl. 9).

2. **Slobodu kretanja** na teritoriji Srbije, osim u izuzetnim slučajevima kada se kretanje može ograničiti (čl. 51 ZOA)

PRIMER: Tražioci azila kao i drugi građani Srbije mogu da se nesmetano kreću po celoj Srbiji, da koriste javni prevoz, taksi usluge, da nesmetano putuju i oseedaju u bilo kom gradu ili mestu u Srbiji.

3. **Legalan boravak** u Srbiji sve dok traje azilni postupak (čl. 39 st. 1 ZOA) i da za vreme azilnog postupka bude smešten u Centar za azil ili da boravi u privatnom smeštaju (čl. 39 st. 1 i 4 ZOA) kao i pravo na novčanu socijalnu pomoć, ukoliko nije smešten u Centru za azil (čl. 41 ZOA), a ni on ni članovi njegove porodice nemaju prihode ili su ti prihodi ispod utvrđenog cenzusa (čl. 3 PSPA).

PRIMER: Građani Srbije mogu tražioce azila da prime u privatni smeštaj (npr. u svojoj kući), ali njihov boravak moraju prijaviti policiji u roku od 24h, a tražioci azila će od policije dobiti potvrdu o prijavljenom boravku - tzv. beli karton.

4. **Identifikacionu ispravu** - privremenu ličnu kartu za lica koja traže azil, koju im izdaje MUP RS – Odsek za azil (čl. 60 ZOA)

PRIMER: lična karta za tražioce azila, predstavlja validan identifikacioni dokument (sa slikom) tražilaca azila u Srbiji, zamenu za srpsku ličnu kartu, kojim se azilanti legitimišu na isti način kao i domaći građani, otvaraju bankovne račune, podižu novac iz banke, ali i koja je zamena za zdravstvenu knjižicu sa kojom posećuju lekara i sl.

5. **Osnovnu zdravstvenu zaštitu i osnovno i srednje obrazovanje** – azilanti ostvaruju zdravstvenu zaštitu na isti način kao i građani Srbije (čl. 40 ZOA, čl. 238 i 239 ZOZZ) kao i pravo na besplatno osnovno i srednje obrazovanje (čl. 41 ZOA i čl. 6 ZOSOV).¹⁸

PRIMER: Tražioci azila kod lekara odlaze u isti dom zdravlja ili ambulantu kao i građani Srbije, mogu zakazivati preglede, dobijati dalje upute za preglede lekara specijalista, recepte za lekove i sl. Deca tražioci azila se mogu upisati školu u Srbiji, uz odgovarajuću asistenciju nastavnog osoblja konkretne škole.

Tražilac azila u Srbiji ima OBAVEZE:

1. Da se **pridrži važećih propisa i odluka državnih organa RS** (čl. 6 ZOS) ali i da se pridržava kućnog reda Centra za azil, ukoliko je tamo smešten (čl. 47 st. 1 tačka 3 ZOA)

PRIMER: Ukoliko tražioci azila prekrše zakon i učine neko krivično delo (izvrše krađu, uđu na tuđi posed i sl.) ili pričinu kakvu štetu, naruše javni red i mir na ulici ili u Centru za azil, oni će biti uhapšeni i osuđeni/kažnjeni za krivična dela ili prekršaje koje su učinili, na isti način kao i domaći građani.

2. Da o **svakoj promeni adrese boravka** (ukoliko nije smešten u Centru za azil) **obavesti policiju** - Odsek za azil u roku od 3 dana od promene adrese (čl. 47 st. 1 tačka 2 ZOA)

PRIMER: Ako tražilac azila promeni smeštaj (kuću/sobu u kojoj boravi), mora o tome obavestiti policiju (u praksi pravnici Centra za zaštitu i pomoć tražiocima azil o tome šalju pismeno obaveštenje Odseku za azil ali isto mogu učiniti i sami azilanti), da bi policija uvek

¹⁸ Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja – ZOSOV ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 52/2011 i 55/2013), stupio na snagu 11.09.2009. godine

znala njegovu tačnu adresu. Policija može i proveravati da li tražilac azila zaista i živi na adresi koju je prijavio.

3. Da se **odaziva na pozive i saraduje sa policijom i drugim državnim organima** u svim fazama azilnog postupka (čl. 47 st. 1 tačka 4 ZOA) i da saraduje sa službenicima MUP-a prilikom njegove registracije i sa zdravstvenim radnicima prilikom obaveznih zdravstvenog pregleda (čl. 47 st. 1 tačka 6 ZOA) kao i da ovlašćenim službenicima MUP-a preda svoja identifikaciona dokumenta, npr. pasoš i sl. (čl. 47 st. 1 tačka 5 ZOA)

4. Da **ostane u Srbiji do okončanja azilnog postupka** (čl. 47 st. 1 tačka 7 ZOA)

PRIMER: Ukoliko tražilac azila napusti Srbiju pre završenog azilnog postupka, azilni postupak se rešenjem obustavlja i to lice gubi pravo na boravak i zaštitu u Srbiji.

5. Da **napusti Centar za azil i Srbiju po donošenju pravnosnažne odluke o zahtevu za azil** (čl. 47 st. 1 tačka 8 ZOA).

PRIMER: Ukoliko se azilni postupak okonča negativnom odlukom, a Upravni sud potvrdi takvu odluku (licu ne bude dodeljen azil), lice mora napustiti Centar za azil i Srbiju izuzev ako se ne podnese ustavna žalba i od Ustavnog suda zahteva odlaganje napuštanja Srbije .

Prava i obaveze tražilaca azila se razlikuju od prava i obaveza **lica koja su dobila azil u Srbiji** (dobila azil u obimu **izbegličke** ili **subsidijarne** zaštite).

Lica koja su dobila azil u RS imaju PRAVO na:

1. **Stalno nastanjenje** u Srbiji (čl. 43 ZOA)
2. **Osnovnu zdravstvenu zaštitu**, u istom obimu kao i građani Srbije (čl. 40 ZOA, čl. 37 ZOS, čl. 238 i 239 ZOZZ), pravo na besplatno **osnovno i srednje obrazovanje** (čl. 41 st. 1 ZOA) i pravo na **slobodu veroispovesti**. (čl. 42 ZOA)
3. pravo na **socijalnu pomoć** ukoliko nisu smešteni u centru za azil, a nemaju sopstvenih sredstava za život (čl. 41 st. 2 ZOA)
4. pravo na **smeštaj prema mogućnostima RS**, a najduže godinu dana od davanja azila (čl. 44 ZOA)¹⁹
5. pravo na **spajanje uže porodice** (čl. 48 i 49 ZOA i čl. 32 ZOS)
6. pravo na **identifikacionu ispravu** - ličnu kartu za lice kome je odobren azil (čl. 61 ZOA)²⁰ i **putnu ispravu** (čl. 62 ZOA)²¹
7. pravo na **rad** (čl. 43 ZOA)
8. pravo na **pokretnu i nepokretnu imovinu** (čl. 43 ZOA)
9. pravo na **slobodan pristup sudovima, pravnu pomoć i oslobađanje od plaćanja sudskih i drugih troškova** pred državnim organima (čl. 42 ZOA).

¹⁹ Pod smeštajem se podrazumeva davanje određenog stambenog prostora na korišćenje, ili davanje novčane pomoći potrebne za stambeno zbrinjavanje (čl. 44 ZOA)

²⁰ Licu sa izbegličkom zaštitom lična karta se izdaje na period od 5 godina, a licu sa subsidijarnom zaštitom lična karta se izdaje na period od 1 godine.

²¹ Za lice kome je odobrena izbeglička zaštita sa rokom važenja od 2 godine; u izuzetnim slučajevima humanitarne prirode i za lice kome je odobrena subsidijarna zaštita sa rokom važenja od 1 godine.

Aktere u azilnom sistemu čine državni organi, institucije i organizacije koje su uključene u azilni sistem, odlučuju o zahtevu za azil ili sprovode druge različite radnje u okviru azilnog sistema ili na drugi način dolaze u kontakt sa tražiocima azila, vršeći poslove iz svojih delokruga rada. To su:

1. MUP RS (Uprava granične policije)

Uprava granične policije MUP-a je organizaciona jedinica MUP-a koja obavlja poslove zaštite državne granice RS (čl. 2 ZZDG)²². Tražioci azila/migranti koji uđu na teritoriju Srbije imaju prvi kontakt najčešće upravo sa pripadnicima Uprave granične policije. U sistemu azila izrazito su značajni i **inspektori za strance**, koji rade u okviru Odseka za strance Uprave granične policije u svakoj policijskoj upravi (PU) u Srbiji. Inspektori za strance su jedini ovlašćeni da tražioce azila evidentiraju, tj. da im izdaju *potvrde o izraženoj nameri za azil* i da ih dalje upute u jedan od Centara za azil.²³

Za azilni sistem i azilni postupak od najvećeg značaja je **Odsek za azil** (koji je sastavni deo Uprave granične policije)²⁴ koji sprovodi azilni postupak i donosi odluku o zahtevu za azil u prvom stepenu. Službenici Odseka za azil sprovode različite radnje u azilnom postupku, kao što su: *registracija tražilaca azila* (slikanje i uzimanje otisaka prstiju), *podnošenje zahteva za azil* (popunjavanje obrasca zahteva za azil koji čini 22 pitanja vezanih za put do Srbije i razloge traženja azila), *sprovođenje usmene rasprave* (saslušanje tražioca azila), *donošenje odluka u prvom stepenu* i sl. (videti poglavlje azilni postupak, str. 14).

Osim toga, Odsek za azil je taj koji izdaje lične karte za lica koja traže azil i za lica koja su dobila azil u Srbiji kao i putne isprave za lica koja su dobila azil u Srbiji.²⁵

2. Prihvatište za strance

Prihvatište za strance je ustanova zatvorenog tipa (ograničene slobode kretanja) u koju se smeštaju stranci koji nemaju dozvolu boravka na teritoriji RS i koji čekaju udaljenje (deportaciju) sa teritorije RS.²⁶ U Srbiji je jedini ovakav objekat Prihvatište za strance u Padinskoj Skeli, u okolini Beograda i njime rukovodi MUP RS.

U praksi, ukoliko iregularnog migranta (stranca koji ilegalno boravi na teritoriji RS) pronađe i uhapsi policija jer on nema zakonit osnov boravka u Srbiji (npr. vizu), lice će biti izvedeno pred sudiju za prekršaje gde će prekršajno biti kažnjeno (novčano ili kaznom zatvora),²⁷ a biće mu određen i rok u kome mora da napusti RS (rešenje o otkazu boravka).

Ukoliko stranac u tom roku ne napusti Srbiju, prema njemu će biti pokrenut postupak za deportaciju iz Srbije.²⁸ Ukoliko se deportacija ne može sprovesti odmah, stranac će biti smešten u Prihvatište za strance gde će boraviti do deportovanja, ali to vreme ne može biti duže od 180 dana,²⁹ nakon čega se mora pustiti iz Prihvatišta.

---

²² Čl. 2 Zakona o zaštiti državne granice – ZZDG ("Sl. glasnik RS", br. 97/2008), usvojen 23.10.2008. godine, stupio na snagu 4.11.2008. godine

²³ U praksi to podrazumeva da se lica koja bilo kom policajcu na teritoriji Srbije kažu da hoće azil (na granici ili u unutrašnjosti zemlje) dovode do inspektora za strance koji je zadužen za teritoriju konkretne uprave na kojoj se stranac našao

²⁴ Odsek za azil je organizaciona jedinica Odeljenja za strance, u okviru Uprave granične policije MUP-a Srbije

²⁵ Zakon o azilu, čl. 58, 60, 61 i 62; Pravilnik o sadržini i izgledu obrazaca zahteva za azil i isprava koje se mogu izdavati tražiocima azila i licima kojima je odobren azil ili privremena zaštita;

²⁶ Zakon o policiji, čl. 55; Zakon o strancima, čl. 3 str. st 1 tačka 11, čl. 49; Zakon o azilu, čl. 57 st. 4.

²⁷ Zakon o strancima, čl. 84 i 85; Zakon o prekršajima čl. 27 i 37.

²⁸ Prinudno udaljenje (deportovanje) uređeno je Zakonom o strancima, glava VI od čl. 46 do čl. 58.

²⁹ Zakon o strancima, čl. 50.

Važno je napomenuti da **stranac ne sme biti deportovan u zemlju u kojoj postoji rizik da će mu biti ugrožen život ili gde će biti podvrgnut mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju bez obzira da li zaslužuje azil ili ne** (čl. 6 st. 3 ZOA).

PRIMER: Ukoliko lice nema osnova da dobije azil u RS, a ovde učini neko teško krivično delo (npr. ubije nekog) za koje bi ga u zemlji porekla čekala smrtna kazna ili bi bio izložen mučenju i nečovečnom postupanju, neće biti deportovan u svoju zemlju bez obzira na to što ne može dobiti azil u RS.

3. Komisija za azil

Komisija za azil je drugostepeni ogran u azilnom postupku koji odlučuje po žalbama na prvostepene odluke (rešenja i zaključke policije - Odseka za azil).

Komisija za azil nije deo MUP-a kao Odsek za azil već je nezavisno telo čije članove (predsednika i osam članova) bira Vlada RS na period od 4 godine. Članove komisije čine stručnjaci sa iskustvom u poslovima državne uprave i znanjima iz oblasti ljudskih prava i azila (profesori, policijski službenici, načelnici različitih sektora u ministarstvima i različitim državnim organima i dr.)

4. Komesarijat za izbeglice i migracije RS

Komesarijat za izbeglice i migracije RS (Komesarijat) je posebna organizacija u sistemu državne uprave, osnovana radi zbrinjavanja, povratka i integracije izbeglica (uključujući i lica koja dobiju azil u Srbiji).³⁰

Na čelu Komesarijata se nalazi Komesar (trenutno je Komesar za izbeglice Vladimir Cucić).

Centri za azil (u Banji Koviljači i Bogovađi) se nalaze u sastavu Komesarijata. Upravnici centara za azil su službenici Komesarijata i za svoj rad odgovaraju Komesaru za izbeglice.³¹

5. Centri za azil (Banja Koviljača i Bogovađa)

Vlada Srbije je osnovala dva Centra za azil. Centar za azil u *Banji Koviljači* je osnovan 2008. godine, a Centar za azil u *Bogovađi* je osnovan 2011. godine.³² Centri za azil u Srbiji se nalaze u sastavu Komesarijata za izbeglice i migracije, a njima upravljaju i koordiniraju *upravnici*, koje imenuje Komesar za izbeglice.

³⁰ Komesarijat za izbeglice je osnovan Zakonom o izbeglicama ("Sl. glasnik RS", br. 18/92, "Sl. list SRJ", br. 42/2002 - odluka SUS i "Sl. glasnik RS", br. 30/2010), koji je stupio na snagu 05.04.1992. godine. Stupanjem na snagu Zakona o upravljanju migracijama ("Sl. glasnik RS", br. 107/2012) 17.11.2012. godine, Komesarijat za izbeglice je nastavio sa radom pod nazivom Komesarijat za izbeglice i migracije, u skladu sa nadležnostima utvrđenim istim zakonom (Zakon o upravljanju migracijama, čl. 20).

³¹ Organizacija Komesarijata za izbeglice i migracije je utvrđena Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta u Komesarijatu za izbeglice broj 110-2/6 od 12.04.2012. godine koji je stupio na snagu 7.05.2012. godine, a na koji Pravilnik je saglasnost dala Vlada Zaključkom 05 broj: 110-2816/2012. od 19.04.2012. godine – preuzeto iz Informatora o radu Komesarijata za izbeglice i migracije, januar 2013. godine, str. 4, dostupno na http://www.kirs.gov.rs/docs/informatori/informator_KIRS_2012.pdf pristupljeno avgust 2013. godine.

³² Odluka o osnivanju centra za azil – Banja Koviljača ("Sl. glasnik RS", br. 112/2008), stupila na snagu 11.12.2008. godine; Odluka o osnivanju centra za azil - Bogovađa ("Sl. glasnik RS", br. 34/2011), stupila na snagu 21.05.2011. godine

Stranci koji u Srbiji izraze nameru za azil (pred inspektorom za strance) se upućuju da se jave u jedan od dva Centra za azil, gde se smeštaju i u kojima imaju pravo da borave do konačne odluke o tome da li im je u Srbiji odobren azil ili ne. U Centrima za azil se pored smeštaja, tražiocima azila obezbeđuje i odeća, obuća, hrana, sredstva za higijenu.

Tražiocima azila smešteni u Centrima za azil imaju slobodu kretanja i mogu napustiti Centar kada god žele.³³

Smeštajni kapacitet Centra za azil u Banji Koviljači je dovoljan za smeštaj 84 osobe, dok je smeštajni kapacitet Centra za azil u Bogovađi dovoljan je za smeštaj 150 ljudi. Ako su smeštajni kapaciteti Centra za azil u koji je tražilac azila upućen popunjeni, Centar nema obavezu da smesti upućenog tražioca azila.³⁴

6. Prihvatne jedinice za smeštaj maloletnih stranaca bez pratnje u Beogradu i Nišu (u okviru Zavoda za vaspitanje dece i omladine Beograd i Niš)

U Srbiji trenutno postoje dva *prihvatišta* u kojima se smeštaju deca, tj. *maloletni stranci bez pratnje*, koji čine radne jedinice Zavoda za vaspitanje dece i omladine Beograd i Zavoda za vaspitanje omladine Niš.³⁵

Svim maloletnim strancima bez pratnje (maloletnim stranicima koji se zateknu na teritoriji Srbije bez pratnje roditelja ili drugog punoletnog srodnika) koji su smešteni u jednom od ova dva prihvatilišta, obezbeđuje se smeštaj, hrana, zdravstvena zaštita. Maloletnim strancima bez pratnje lokalni centar za socijalni rad postavlja *privremenog staratelja* (po pravilu lice zaposleno u samom prihvatilištu), koji je dužan da se stara o njima.

Ukoliko maloletni stranci bez pratnje zatraže azil, ostaju u prihvatilištima u Beogradu ili Nišu dok ne budu premešteni u Centar za azil u Banji Koviljači ili Bogovađi.

Maloletnim tražiocima azila bez pratnje se takođe izdaje identifikaciona isprava – lična karta za tražioce azila i imaju sva druga prava i obaveze kao i punoletni tražiocima azila.

7. Centri za socijalni rad na teritoriji gde borave tražiocima azila

Centri za socijalni rad predstavljaju ustanove koje odlučuju o ostvarivanju prava i korišćenju usluga socijalne zaštite, koje obezbeđuje država za sve kategorije lica predviđene zakonom (domaće državljane, strane državljane i lica bez državljanstva).³⁶

Licima koja zatraže ili kojima se odobri azil u Srbiji, centri za socijalni rad pružaju dve osnovne usluge: obezbeđivanje novčane socijalne pomoći i postavljanje privremenog staratelja maloletnim tražiocima azila bez pratnje.

Koji će centar za socijalni rad biti nadležan u nekom slučaju, utvrđuje se prema mestu boravka (prijavljenoj adresi) tražioca azila ili lica koje je dobilo azil u Srbiji.

Novčana pomoć - lica kod kojih je azilni postupak još uvek u toku (tražiocima azila) i lica kojima je odobren azil u Srbiji imaju pravo na novčanu socijalnu pomoć,³⁷ ali samo ukoliko

³³ Ukoliko tražilac azila želi da odsustvuje iz Centra duže od 24 h, mora da se javi ovlašćenom licu u Centru za azil (upravnik), kako bi dobilo dozvolu za odsustvovanje

³⁴ Pravilnik o uslovima smeštaja i obezbeđivanju osnovnih životnih uslova u centru za azil, čl. 2 st. 4

³⁵ Centar za smeštaj stranih maloletnih lica pronađenih na teritoriji RS bez pratnje roditelja ili staratelja u Beogradu (pri Zavodu za vaspitanje dece i omladine Beograd) i Centar za smeštaj maloletnih stranaca bez pratnje roditelja ili staratelja – Niš (pri Zavodu za vaspitanje omladine Niš). Trenutni kapacitet prihvatilišta za maloletne strance bez pratnje u Beogradu iznosi 12 mesta, a prihvatilišta za maloletne strance bez pratnje u Nišu iznosi 10 mesta.

³⁶ Prava i usluge socijalne zaštite se uređuju Zakonom o socijalnoj zaštiti – ZSZ ("Sl. glasnik RS", br. 24/2011), usvojen 31.03.2011.godine, stupio na snagu 12.04.2011. godine i garantuju se stranicima i licima bez državljanstva pod uslovima predviđenim zakonom i međunarodnim obavezama

su smešteni van Centra za azil, tj. ako žive privatnom smeštaju i ako nemaju prihode ili su ti prihodi ispod utvrđenog cenzusa.³⁸

Socijalna pomoć za ova lica se ostvaruje u vidu mesečne novčane pomoći (čl. 2 PSPA), čija se visina određuje na isti način kao za državljane Srbije (čl. 8 PSPA).

Privremeni staratelj – ukoliko je tražilac azila maloletnik koji se u Srbiji nalazi bez pratnje, lokalni centar za socijalni rad je dužan da mu postavi privremenog staratelja (čl. 16 ZOA).

Ovaj staratelj je dužan da se savesno stara o maloletniku i njegovim potrebama, kao i da ga zastupa i vodi računa o njegovoj imovini, ukoliko je on poseduje³⁹ (npr. novac, mobilni telefon i sl.) Postavljeni privremeni staratelj mora prisustvovati svim radnjama u azilnom postupku (registraciji, podnošenju zahteva, saslušanju), a može u njegovo ime da ovlasti druga lica sa potrebnim profesionalnim znanjima da zastupaju interese maloletnika u azilnom postupku (pravnike nevladinih organizacija - u praksi pravnike Centra za zaštitu i pomoć tražiocima azila).

8. Nacionalna služba za zapošljavanje

Nacionalna služba za zapošljavanje (NSZ) je organizacija koja obavlja poslove zapošljavanja, osiguranja za slučaj nezaposlenosti, ostvarivanja prava iz osiguranja za slučaj nezaposlenosti i vođenja evidencije u oblasti zapošljavanja, u skladu sa Zakonom o zapošljavanju.⁴⁰

Za tražioce azila (lica koja su u azilnom postupku) pravo na rad nije izričito predviđeno Zakonom o azilu!

Lica koja su u Srbiji dobila azil u obimu *izbegličke zaštite* imaju zakonom izričito predviđeno pravo da rade u Srbiji.⁴¹ U skladu sa tim imaju i pravo da budu evidentirani kao nezaposlena lica na evidenciji NZS.⁴² Osim toga, njima su dostupne i sve druge usluge NZS (obuke, profesionalna savetovanja, programi sticanja praktičnih znanja i sl.)

Iako Zakon o azilu predviđa pravo na rad samo za lica koja su u Srbiji dobila azil u obimu *izbegličke zaštite*, pravo na rad imaju i lica pod subsidijarnom zaštitom, a to posredno proizilazi iz članova drugih zakona.⁴³

U praksi, od ukupno 10 lica koja su dobila azil u Srbiji, dva lica koja su dobila izbegličku zaštitu i dva lica koja su u dobila azil u obimu supsidijarne zaštite su overila radne knjižice i upisala se kao nezaposlena lica na evidenciju Nacionalne službe za zapošljavanje. Nijedno od njih još uvek nije zaposleno.

---

³⁷ Zakon o azilu – ZOA ("Sl. glasnik RS", br. 109/2007), čl. 41 st. 1

³⁸ Pravilnik o socijalnoj pomoći za lica koja traže odnosno kojima je odobren azil - PSPA ("Sl. glasnik RS", 44/2008), čl.3

³⁹ Porodični zakon, čl. 135

⁴⁰ Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti ("Sl. glasnik RS", br. 36/2009 i 88/2010), stupio na snagu 23.05.2009; čl. 6.

⁴¹ Čl. 43 Zakon o azilu predviđa da lica koja su dobila izbegličku zaštitu imaju jednaka prava kao stalno nastanjeni stranci u pogledu prava na rad i prava po osnovu rada, dok čl. 37 Zakona o strancima predviđa da su stalno nastanjeni stranci izjednačeni u pravima i obavezama sa domaćim državljanima.

⁴² Nacionalna služba za zapošljavanje nalazi se u nadležnosti Ministarstva za rad zapošljavanje i socijalne politike

⁴³ Čl. 3 st. 3 Zakona o azilu; Čl. 30 st. 1 tačka 2 Zakona o strancima; Čl. 85 Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti; Čl. 2 st. 1 Zakona o uslovima za zasnivanje radnog odnosa sa stranim državljanima.

9. Bolnice i zdravstvene ustanove Ministarstva zdravlja RS

Lica koja traže azil i lica kojima je odobren azil u Srbiji imaju jednaka prava na pružanje zdravstvene zaštite u Srbiji, na način i pod istim uslovima kao i domaći državljani.⁴⁴

Prilikom pružanja zdravstvene zaštite bilo kom licu (uključujući i strance, tražioce azila, pa i iregularne migrante) u Srbiji zabranjena je bilo kakva diskriminacija - po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, socijalnog porekla, veroispovesti, političkog ili drugog ubeđenja, imovnog stanja, kulture, jezika, vrste bolesti, psihičkog ili telesnog invaliditeta).⁴⁵

Tražiocima azila i lica koja su dobila azil u Srbiji mogu da se leče ili hospitalizuju u istim zdravstvenim ustanovama kao i domaći državljani (domovima zdravlja, zavodima, bolnicama, klinikama, institutima i dr).

Osim prava na zdravstvenu zaštitu, svi tražiocima azila se prilikom prijema u Centar za azil obavezno upućuju na zdravstveni pregled (čl. 39 ZOA). Prilikom ovih zdravstvenih pregleda tražiocima azila su dužni da daju na analizu uzorak krvi, mokraće i stolice, radi otkrivanja eventualnih zaraznih bolesti (tifus, tuberkuloza, kolera, malarija i dr.), a o zdravstvenom stanju pregledanog lica se obavezno izdaje potvrda.⁴⁶

U hitnim slučajevima (opasnost po život, ozbiljne povrede, obolenja i infekcije koje su životno opasne) se u zdravstvenim ustanovama pruža pomoć i svim drugim strancima koji nisu uključeni u postupak azila (između ostalog i iregularnim/ilegalnim migrantima).

Građani ne krše zakon ukoliko i sami pruže pomoć ovim licima ukoliko se ona nalaze u neposrednoj opasnosti po život, bez obzira na njihovi ilegalan status u Srbiji (npr. daju im vodu i hranu, odeću, obuću i sl.) Naprotiv, nepružanje pomoći licu kome pretil opasnost po život je kažnjivo po zakonu (novčano ili kaznom zatvora).⁴⁷

10. Obrazovne ustanove Ministarstva prosvete RS

Lice koje traži azil i lice kome je odobren azil u Srbiji imaju pravo na besplatno osnovno i srednje obrazovanje (čl. 41 ZOA).⁴⁸

Za decu i učenike strane državljanke, lica bez državljanstva i za prognana i raseljena lica (što podrazumeva i tražioce azila i lica kojima je dodeljen azil u Srbiji) koja ne poznaju jezik na kome se izvodi nastava u školama, zakonom je predviđeno da škola organizuje učenje jezika, odnosno pripremu za nastavu i dopunsku nastavu (čl. 100 ZOSOV).⁴⁹

U januaru 2013. godine su u osnovnu školu „Mile Dubljević“ iz Lajkovca (u izdvojenom odeljenju ove škole u Bogovađi) prvi put upisana dva maloletna tražiocima azila. Oni su za vreme svog boravka u Srbiji savladali srpski jezik, pa su mogli da prate nastavu. Nihov upis u školu je obavljen uz asistenciju Centra za zaštitu i pomoć tražiocima azila.

⁴⁴ Zakon o azilu – ZOA ("Sl. glasnik RS", br. 109/2007), čl. 40; Zakon o zdravstvenoj zaštiti - ZOZZ ("Sl. glasnik RS", br. 107/2005, 72/2009 - dr. zakon, 88/2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012 i 45/2013 - dr. zakon), čl. 238 st 1 i čl. 239.

⁴⁵ Zakon o zdravstvenoj zaštiti – ZOZZ ("Sl. glasnik RS", br. 107/2005, 72/2009 - dr. zakon, 88/2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012 i 45/2013 - dr. zakon), čl. 20.

⁴⁶ Pravilnik o zdravstvenim pregledima lica koja traže azil prilikom prijema u Centar za azil ("Službeni glasnik Republike Srbije" br. 93/2008), čl. 8

⁴⁷ Čl. 127 Krivičnog zakonika ("Sl. glasnik RS", br. 85/2005, 88/2005 - ispr., 107/2005 - ispr., 72/2009, 111/2009 i 121/2012)

⁴⁸ Zakon o azilu – ZOA ("Sl. glasnik RS", br. 109/2007)

⁴⁹ Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja – ZOSOV ("Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 52/2011 i 55/2013)

11. Nevladine i humanitarne organizacije

Lice koje traže azil u Srbiji može da koristi besplatnu pravnu pomoć i zastupanje od strane nevladinih organizacija koje pružaju pravnu pomoć tražiocima azila.⁵⁰

Pravnici APC/CZA prilikom redovnih poseta centrima za azil informišu tražioce azila o njihovim pravima i obvezama, o azilnom postupku, zastupaju tražioce azila tokom azilnog postupka (prisustvuju podnošenju zahteva i saslušanju i staraju se o interesima tražioca azila), ulažu pravne lekove (žalbe, tužbe) i zastupaju tražioce azila u postupku pred Upravnim sudom.⁵¹

Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila/Asylum Protection Center (APC/CZA) je neprofitna nevladina organizacija, osnovana 2007. godine, koja pruža besplatnu pravnu pomoć tražiocima azila (ali i licima koja još uvek nisu izrazila nameru za azil) u svim fazama azilnog postupka, ali isto tako i u svim ostalim upravnim i sudskim postupcima (administrativnim, prekršajnim, krivičnim, vanparničnim itd.) pred organima i sudovima u Srbiji od početka funkcionisanja azilnog sistema u Srbiji.

Pravnici APC/CZA prilikom redovnih poseta centrima za azil informišu tražioce azila o njihovim pravima i obvezama, o azilnom postupku, zastupaju tražioce azila tokom azilnog postupka (prisustvuju podnošenju zahteva i saslušanju i staraju se o interesima tražioca azila), ulažu pravne lekove (žalbe, tužbe) i zastupaju tražioce azila u postupku pred Upravnim sudom.⁵²

Pored pravne pomoći, APC/CZA tražiocima azila obezbeđuje psihološku i pedagošku podršku kroz individualni rad pedagoga i psihologa ali i rad u okviru različitih kulturoloških, kreativnih, higijensko-zdravstvenih psiholoških i radionica osnaživanja, posebno sa ženama i decom u prostorijama centara za azil u Banji Koviljači i Bogovađi, kao i sa maloletnim azilantima bez pratnje smeštenim u prihvatilištu za maloletne strance u okviru Zavoda za vaspitanje dece i omladine Beograd.

12. Upravni sud

Upravni sud je sud koji je nadležan da sudi u upravnim sporovima,⁵³ kao i da odlučuje o tome da li su upravni akti (pojedinačni odluke upravnih organa, npr. MUP-a) u skladu sa zakonom.⁵⁴

Azilni postupak je upravni postupak i to znači da posle drugostepene odluke (odluke Komisije za azil), tražilac azila ima mogućnost da pokrene *upravni spor* pred Upravnim sudom, u kome će Upravni sud odlučivati o tome da li je drugostepena odluka zakonita ili nije, ali po potrebi i sam odlučivati o dodeljivanju azila.

Upravni spor se može pokrenuti i zbog ćutanja uprave (u situaciji kada drugostepeni organ – Komisija za azil - ne odluči po žalbi u roku od 60 dana od podnošenja žalbe).

⁵⁰ Zakon o azilu – ZOA ("Sl. glasnik RS", br. 109/2007), čl. 10 – Načelo informisanja i pravne pomoći.

⁵¹ U 2013.godini APC/CZA je do kraja oktobra pravno savetovao oko 1700 lica

⁵² Samo u 2013.godini, APC/CZA je do kraja oktobra pravno savetovao oko 1700 lica.

⁵³ Zakon o uređenju sudova ("Sl. glasnik RS", br. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 31/2011 - dr. zakon, 78/2011 - dr. zakon i 101/2011), stupio na snagu 30.12.2008. godine, čl. 29.

⁵⁴ Zakon o upravnim sporovima – ZUS ("Sl. glasnik RS", br. 111/2009), usvojen 29.12.2009. godine, stupio na snagu 30.12.2009.godine, čl. 3.

13. Ustavni sud

Ustavni sud je sud koji ceni usklađenost zakona i propisa sa Ustavom, te štiti i ljudska i manjinska prava i slobode garantovane ustavom. Postupak pred Ustavnim sudom moguće je pokrenuti onda kada su iscrpljena sva pravna sredstva (žalbe, tužbe) kojima bi građanin mogao da se obrati za zaštitu svojih prava.

U azilnim sporovima u slučaju da odluka Upravnog suda bude negativna, tražilac azila ima mogućnost da Ustavnom sudu podnese *ustavnu žalbu* (kako bi Ustavni sud utvrdio da li postoji povreda ustavom zagaranovanog prava na azil i ukoliko postoji da poništi presudu Upravnog suda).

Odluke Ustavnog suda su konačne i opšteobavezujuće (protiv njih se više ne može ulagati ni žalba ni tužba).

14. Kancelarija UNHCR u RS

Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbeglice (UNHCR) je agencija Ujedinjenih nacija koja je bavi zaštitom izbeglih, raseljenih lica i lica bez drzavaljanstva.⁵⁵ UNHCR je otvorio svoju kancelariju u Beogradu 1976. godine.

Glavna aktivnost UNHCR-a u Srbiji koja se tiče azilnog postupka i tražilaca azila je posmatračka uloga i zagovaranje zaštite položaja izbeglih i raseljenih lica.

Lice koje zatraži azil u Srbiji ima pravo na kontakt sa službenicima UNHCR-a u svim fazama azilnog postupka – načelo slobodnog pristupa UNHCR-u (čl. 12 ZOA).

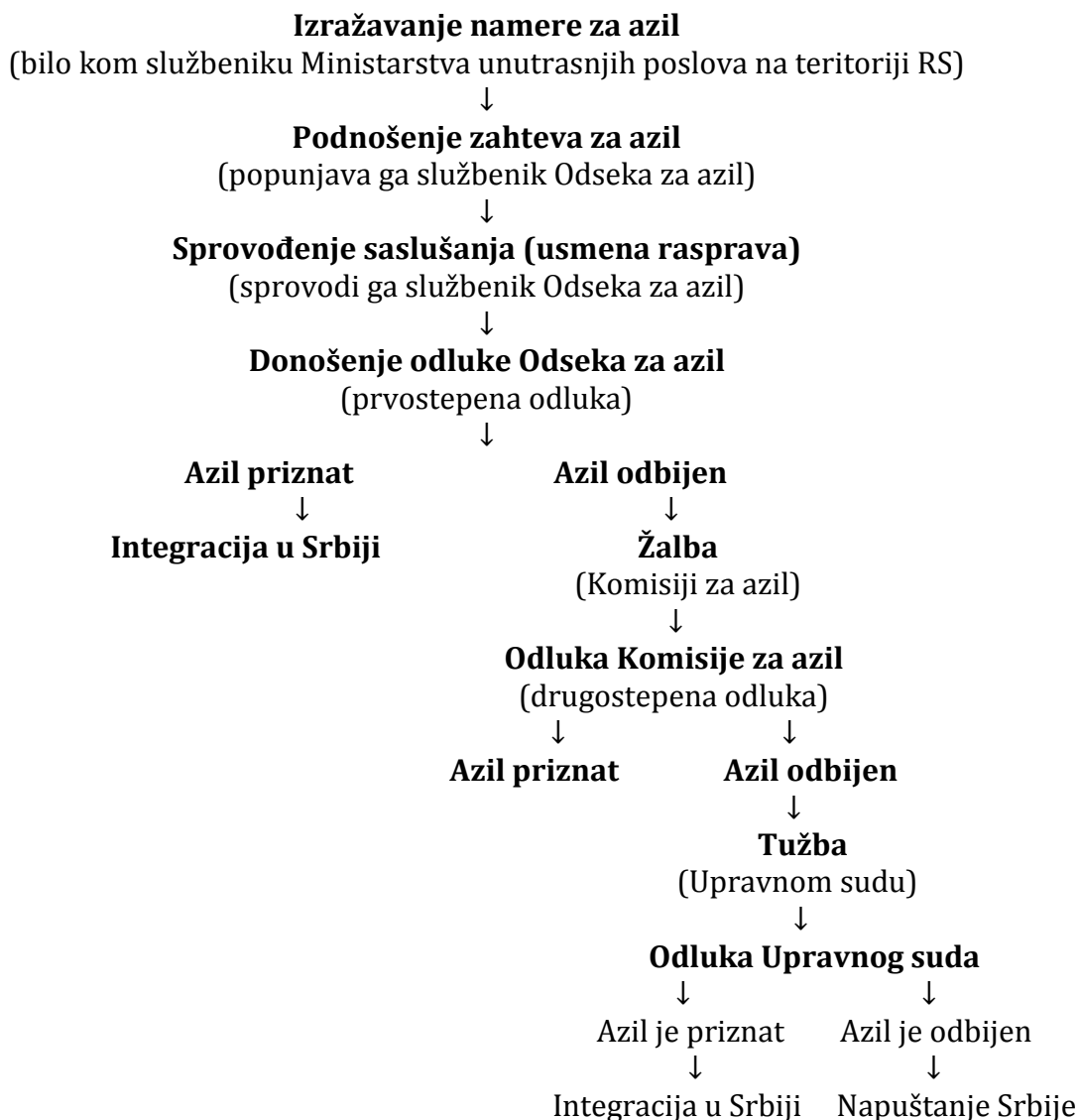
⁵⁵ Kancelariju Visokog komesarijata za izbeglice (UNHCR) je osnovala Generalna skupština UN 14. decembra 1950, kada je usvojen i statut UNHCR-a. Osnov kojim se UNHCR rukovodi u svom radu predstavlja Konvencija Ujedinjenih nacija o statusu izbeglica, koja je usvojena 28. juna 1951. godine.

Azilni postupak

Azilni postupak je postupak za sticanje i prestanak prava na azil i to je upravni, a ne sudski postupak (vodi se pred upravnim organom – policijom, a ne pred sudom).

Azilni postupak je uređen Zakonom o azilu, a na pitanja postupka koja nisu uređena Zakonom o azilu, primenjuje se Zakon o opštem upravnom postupku.⁵⁶

PRIKAZ AZILNOG POSTUPKA

Azilni postupak u Republici Srbiji se odvija u nekoliko faza:

I faza predstavlja izražavanje namere za azil. Svaki stranac može izraziti svoju *nameru da traži azil* u Srbiji u svakom trenutku (bilo prilikom granične kontrole na graničnim prelazima na ulasku u RS, bilo unutar teritorije RS i na aerodromu, ali i ako već živi u Srbiji po nekom drugom osnovu).

Formalna namera za azil se izražava samo pred inspektorom za strance, nakon čega se strancu izdaje *potvrda o izraženoj nameri za azil*. Ova potvrda (sa podacima o licu, datumom

⁵⁶ Zakon o azilu, čl. 3 st. 1 i 2.

izražavanja namere i brojem potvrde) služi kao dokaz da je stranac izrazio nameru za azil u Srbiji i da ima pravo da legalno boravi u Srbiji u trajanju od 72 sata, za koje vreme treba da stigne do jednog od Centara za azil u koji ga je inspektor za strance uputio (Banja Koviljača ili Bogovađa).

II faza predstavlja registraciju tražioca azila. Registracija se sprovodi nakon smeštaja tražioca azila u Centar za azil i predstavlja utvrđivanje identiteta tražioca azila, fotografisanje, uzimanje njegovih otisaka prstiju i privremeno zadržavanje svih isprava i dokumenata tražioca azila (pasoš, lična karta i sl). Ove radnje sprovodi policija - službenici Odseka za azil. Nakon registracije, Odsek za azil izdaje tražiocu azila identifikacioni dokument - *ličnu kartu za lice koje traži azil*. Lična karta za tražioce azila je pandan srpskoj ličnoj karti. Licna karta se izdaje na period od šest meseci, ali ukoliko ona istekne, a azilni postupak nije završen, tražiocima azila će se izdati nova lična karta.

III faza predstavlja podnošenje zahteva za azil. Zahtev za azil se podnosi lično, ovlašćenom službeniku Odseka za azil u roku od 15 dana od registracije (radnja se sprovodi u prostorijama samih Centara za azil). Podnošenjem zahteva za azil formalno se pokreće azilni postupak.

Prilikom podnošenja zahteva za azil tražilac azila odgovara na pitanja iz propisanog obrasca za podnošenje zahteva za azil (22 pitanja) i tom prilikom navodi svoje osnovne podatke o imenu, zanimanju, porodici, poslednjem prebivalištu u svojoj zemlji porekla, zemljama kroz koje je prolazio na putu do Srbije, kao i o razlozima zbog kojih je napustio svoju zemlju porekla i želi azil u Srbiji.

Podnošenju zahteva za azil prisustvuju tražilac azila, službenik Odseka za azil i prevodilac, kao i pravnici APC/CZA ukoliko su punomoćnici tražioca azila koji podnosi zahtev za azil. Ukoliko se radi o maloletnom tražiocu azila bez pratnje, podnošenju zahteva za azil prisustvuje i njegov staratelj.

IV faza predstavlja saslušanje, tj. održavanje usmene rasprave. Nakon podnošenja zahteva za azil, službenik Odseka za azil u najkracem roku (po pravilu u periodu od jedne do dve nedelje od podnetog zahteva, ali u praksi nekada i nakon više od mesec dana) lično saslušava tražioca azila i održava usmenu raspravu tj. *saslušanje*.

Saslušanje u praksi traje i po nekoliko sati i to je radnja koja je znatno duža od podnošenja zahteva za azil, jer se tražilac azila ispituje o istim navodima koje je izneo i tokom podnošenja zahteva za azil, ali mnogo detaljnije, a posebno o identitetu, razlozima zbog kojih je napustio državu porekla, kretanju nakon napuštanja države porekla i da li je već tražio azil u nekoj drugoj državi (zbog toga što su to pitanja na osnovu kojih Odsek za azil zasniva većinu svojih odluka).

Saslušanju prisustvuju ista lica kao i na podnošenju zahteva za azil, a saslušanje se sprovodi u prostorijama Centara za azil gde je tražilac azila smešten.

V faza predstavlja donošenje prvostepene odluke po zahtevu za azil. Nakon sprovedenog postupka Odsek za azil može doneti *odluku* kojom: ***usvaja zahtev za azil*** i strancu dodeljuje izbegličku ili subsidijarnu zaštitu; ***odbija zahtev za azil***,⁵⁷ kada utvrdi da je zahtev neosnovan ili da postoje razlozi za uskraćivanje prava na azil (tada Odsek za azil nalaže strancu da u određenom roku napusti teritoriju RS); ***odbacuje zahtev za azil***⁵⁸ (najčešće zbog toga što je

---

⁵⁷ Razlozi za uskraćivanje azila, Zakon o azilu, čl. 31.

⁵⁸ Odbacivanje zahteva za azil, Zakon o azilu čl. 33.

tražilac azila na svom putu do Srbije prošao kroz sigurnu treću državu).⁵⁹ Osim ovih odluka, Odsek za azil može doneti i **odluku da se postupak obustavi** (najčešće zbog toga što tražilac azila samovoljno napusti RS pre nego što mu je postupak završen).⁶⁰

Važno je napomenuti da **stranac čiji je zahtev za azil odbijen u Republici Srbiji, može podneti novi zahtev za azil, ako su se okolnosti od značaja za njegov azilni zahtev u međuvremenu bitno izmenile** (npr. pripadnici njegove etničke grupe su ponovo izloženi progonu u njegovoj zemlji porekla). Ako se okolnosti nisu promenile, a lice je ponovo tražilo azil, novi zahtev za azil će se odbaciti (čl. 32 ZOA).

Pravni lekovi u azilnom postupku:

I Nakon prvostepene odluke (rešenja Odseka za azil) tražilac azila ima pravo na **ŽALBU** u roku od 15 dana od dostavljanja odluke. Žalba se podnosi Komisiji za azil, koja po njoj mora odlučiti u roku od 2 meseca. Komisija za azil može žalbu **odbaciti** (na primer ako je podneta nakon isteka roka za žalbu), **odbiti** (ukoliko smatra da prvostepeno rešenje pravilno) ili **usvojiti** (ukoliko smatra da prvostepeno rešenje nije pravilno i da prvostepeni postupak nije pravilno sproveden).

II Na drugostepenu odluku (odluka Komisije za azil), tražilac azila koji nije zadovoljan može podneti **TUŽBU** Upravnom sudu, u roku od 30 dana od dostavljanja odluke Komisije za azil. Međutim, tužba se može pokrenuti i zbog tzv. ćutanja uprave (ukoliko Komisija za azil ne odluči po žalbi u roku od 2 meseca). Odlukom Upravnog suda se azilni postupak pravosnažno okončava i ukoliko tražilac azila nije dobio azil u Srbiji, dužan je da napusti RS u roku koji mu se odredi.

III Ukoliko odluka Upravnog suda po tužbi bude negativna, tražilac azila ima mogućnost da se obrati najvišoj i poslednjoj sudskoj instanci - Ustavnom sudu i podnese **USTAVNU ŽALBU** u roku od 30 dana od dana dostavljanja presude Upravnog suda.

Važno je napomenuti da ni jedno lice, bez obzira na ishod azilnog postupka (tj. bez obzira da li dobije azil u Srbiji ili ne), ne sme biti deportovano na teritoriju na kojoj postoji rizik da će mu biti ugrožen život ili gde će biti podvrgnuti mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju (čl. 6 st. 3 ZOA).

Na primer: Ako je azilant učinio neko krivično delo u zemlji porekla, a u Srbiji bude odbijen njegov azilni zahtev, Srbija neće moći da ga vrati u njegovu zemlju porekla ukoliko bi tamo izložen kazni koja bi podrazumevala mučenje ili ukoliko bi kaznu izdržavao u ustanovama gde bi bio izložen mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem ponašanju.

⁵⁹ Sigurna treća država je zemlja sa liste koju je svojom odlukom utvrdila Vlada Srbije, u kojoj je tražilac azila boravio ili kroz koju je prolazio, neposredno pre dolaska na teritoriju Republike Srbije i u kojoj je imao mogućnost podnošenja zahteva za azil, u kojoj ne bi bio izložen progonu, mučenju, neljudskom ili ponižavajućem postupku ili vraćanju u državu u kojoj bi njegov život, bezbednost ili sloboda bili ugroženi.

⁶⁰ Obustava postupka, Zakon o azilu čl. 34.

Nedostaci azilnog sistema u Srbiji:

Prvi očigledan nedostatak azilnog postupka je činjenica da se kao početak azilnog postupka računa momenat podnošenja zahteva za azil, iako bi azilni postupak trebalo da počne već samim izražavanjem namere za azil. Naime, kada osoba izrazi nameru da traži azil podrazumeva se da se ona deklarirala da želi azil, pa odugovlačenje sa formalnim otpočinjanjem postupka može da uslovi pokretanje azilnog postupka slobodnom voljom službenika Odseka za azil nezavisno od volje tražioca azila ali i da negativno utiče na razioaca azila da sačeka sprovođenje azilnog postupka i eventualni pozitivan ishod ukoliko pokretanje postupka ne zavisi od njega samog već od momenta kada službenik odseka za azil reši da popuni zahtev za azil i pokrene postupak. (ovakva rešenja često obeshabre tražioce azila koji zbog dugotrajnih procedura ne žele da sačekaju okončanja azilnog postupka.⁶¹

Nedostatak azilnog sistema je i nepostojanje vremenski ograničenog roka za registraciju. To u praksi dovodi do odugovlačenja da se izvrši registracija, zbog čega takođe veliki broj stranaca koji su prethodno izrazili volju da zatraže azil u Srbiji, napuštaju Srbiju pre nego što azilni postupak formalno i započne podnošenjem zahteva, a zahvaljujući činjenici da su čekali registraciju i po nekoliko meseci.⁶² Odugovlačenje sprovođenja registracije, ali i nepostojanje predviđenog roka za izdavanje ličnih karti, dovodi i do odugovlačenja izdavanja ličnih karata za tražioce azila, na koje po pravilu čekaju više nedelja pa i meseci.⁶³

Nedostatak azilnog sistema uočljiv je i prilikom odlučivanja u prvom stepenu. Naime, u dosadšnjoj praksi je uočljivo da se Odsek za azil u najvećem broju slučajeva ne upušta u ispitivanje razloga zbog kojih neko lice traži azil, već po automatizmu odbacuje zahtev za azil uz pozivanje na koncept sigurne treće zemlje.⁶⁴

---

⁶¹ Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila (APC/CZA): *Tražiocima azila i iregularni migranti u Srbiji, fenomen, potrebe, problemi, očekivanja, profil u periodu 31.03.2012.-31.03.2013. godine*, str. 10; dostupno na sajtu <http://www.apc-cza.org/images/publikacije/CZA%20brosura%20Profil%20Trazioci%20azila%202012-2013.pdf> pristupljeno avgust 2013. godine.

⁶² Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila (APC/CZA): *Tražiocima azila i iregularni migranti u Srbiji, fenomen, potrebe, problemi, očekivanja, profil u periodu 31.03.2012.-31.03.2013. godine*, str. 10; dostupno na sajtu <http://www.apc-cza.org/images/publikacije/CZA%20brosura%20Profil%20Trazioci%20azila%202012-2013.pdf> pristupljeno avgust 2013. godine.

⁶³ U centru za azil u Banji Koviljači se registracija spovodi vrlo brzo i odmah po ulasku lica koje je izrazilo nameru za azil u centar, zahvaljujući službeniku MUP-a - Odseka za azil kome je radno mestu u Centru za azil. U centru za azil u Bogovađi ne postoji službenik Odseka za azil. Ipak, čak i po izradi ličnih karata za lica koja su tražila azil, one se njima ne predaju pre nego što zvanično bude podnet zahtev za azil.

⁶⁴ Velika većina tražilaca azila u Srbiju ulazi iz Makedonije, prolazeći na svom putu i kroz Tursku i Grčku. S obzirom da se Turska, Grčka i Makedonija nalaze na Vladinoj listi sigurnih trećih država, Odsek za azil takav zahtev za azil automatski odbacuje uz obrazloženje da su tražioce azila imali mogućnost da zatraže azil u tim zemljama.

Zakasneli zajednički svet

Ispred naše kuće ubijeno je dvadesetoro ljudi, imao sam šest godina, sve sam to video i nikada neću zaboraviti tu scenu. Roditelji su vukli putem svoju nastradalu decu, kao da su želeli da ih vrate kućama. Roditelji su sa nas troje dece pobešli u Liban. Majka je ponela samo ključ, ako se ikada budemo vratili tamo, u Palestinu. Ako bude bilo kuće...

Majka je često gledala taj ključ i molila se ali se nije molila da se tamo vratimo već samo da svi budemo dobro. Mislím da bi danas bila veoma ponosna na mene. Ja sam uporan. U Libanu smo živeli u izbegličkom kampu na granici. Svašta smo videli. Ali ništa se ne može uporediti sa Palestinom. Ako ne živite u pojasu Gaze gde stiže sva humanitarna pomoć, vi ste potpuno zaboravljeni.

U libanskom kampu sam se i oženio, Palestinkom koja je rođena tu, u izbegličkom kampu. Imamo dve ćerke, dvanaest i trinaest godina.

Nedugo pošto se mlađa rodila, ja sam otišao u Evropu pokušavajući da nam zaradim za život. Ilegalno sam se dokopao Nemačke. Tamo sam radio na građevini, u restoranima i prodavnicama. Živeo sam deset godina. Plan je bio da zaradim dovoljno i da njih tri dobiju lažne pasoše i dođu. "Provalili su me", deportovan sam nazad, nisam znao gde sam. Jedva sam se dokopao kampa i uspeo da dođem do porodice. Moje ćerke su porasle, ne sećaju me se, nisam siguran ni da li me vole. Moja žena se obradovala što me vidi ali primetio sam u njenim očima da se oseća iznevereno. Umrli su mi roditelji. Brat je pokušao da se vrati u Palestinu ali nikada nismo saznali šta se desilo sa njim.

Krenuo sam opet. Ne znam gde bih voleo da živim. Rastrojen sam emotivno ali održava me nada da ćemo jednom ponovo svi biti zajedno, da će to biti zakasneli zajednički početak.

Ukus krvi i prašine

Ljudi kažu da je dom tamo gde je srce. Šta se desi ako vam srce odavno nije više tamo? Šta ako više nemate dom jer ne želite da se setite ničega u vezi sa tim mestom? Ako su vas svi koje ste voleli izdali ili ih više nema? Kada čujete reč „Afrika“ vi pomislíte na safari, džipove, divlje životinje, emisiju koju ste skoro gledali na televiziji. Ja se setim trošne kuće, brata i sestara, drveta iza kuće sa kojeg sam pala sa šest godina kada me je majka prvi put istukla. Setim se oca kako puši duvan i ćuti na pragu i kako sam se uvek pitala o čemu li razmišlja. Setim se svog stada i radosti kada se krava oteli, dečka iz susednog plemena koga sam viđala samo kada se putevi naših stada ukrste. I grlo počinje da se steže. Još uvek je ukus prašine i krvi u ustima prisutan.

Ležim u dvorištu ispred kuće i pokušavam da mislim na nešto, na bilo šta, samo ne na ovo što se dešava. Ne uspevam da ne vidim očevo telo, izmučeno i krvavo ispred kućnih vrata. Ni pas više ne laje. Želim da zagrlim majku i sklupčam se u njenom krilu, ali nje nema sa nama već četiri godine. Ne želim da trpim znojavog vojnika na sebi ali ruke i noge me ne slušaju. Pitam se, čemu nam uopšte služe, kad ne reaguju onda kad su nam najpotrebnije. Udarce više ne osećam, i bol je nekako tup. Samo poniženje i strah. Vojnik ustaje, prilazi drugi. Smenjuju se. Njih pet. Ili šest. Ne znam. Ne želim da znam. Osećam da mi butine gore kao nikad do sad. Za trenutak pomislim da je vreme stalo, da više ne teče. Plašim se ću se probuditi uplakana i da će me sestre grditi. Ali se ne budim i shvatam da je košmar ipak java. Kao kroz maglu vidim dečaka sa ispaše kako sa puškom izlazi iz naše kuće. I počinjem da molim, prvi put u životu počinjem da molim da me ubiju. Ali živa sam. Ili nisam. Ne znam više i svejedno mi je. Plašim

se da ustanem. Mrak je. Svi su otišli. Svi koji su mogli da odu. Nije me strah laveža u daljini. Nije me više ničega strah.

I danas se pitam zašto. Zašto se sve to desilo, zašto su samo mene pošteđeli. Treba li da budem srećna što sam živa? Jesam li zaista pošteđena ili živim sa najgorom kaznom? Nedostaju mi sestre, ali u trenucima slabosti pokušavam da ih se setim samo dok smo bile vrlo male. Ne želim da mislim o tom danu ni da ih se sećam ostavljenih da leže u prašini, tela u neprirodnom položaju, izmučenih, ali konačno spokojnih. Ne znam gde mi je brat. Jesu li i njega ubili ili je sada jedan od njih? Plašim se i da pomislim na to, možda je bolje... Ne, ne smem to da izgovorim, sigurno je bolje da je živ, sigurno je pobjegao. Otac je uvek bio ponosan na njegovu istrajnost. Bio je naslednik loze, snaga u kući, primer u selu. Sigurno je živ, javiće se on, znam. Sestra takve stvari oseća.

Bolnica, bez uspomena, bez osećanja, ne znam koliko dugo. Nije me briga što će mi biti bolje. Izbeglički kampovi, strane zemlje, formulari, krijumčari, policija, ponovo formulari. Saosećanje u očima ljudi koji me ne poznaju. Svi obećavaju, nude, ograđuju se. I ponovo noć, samoća. Ne biste verovali koliko suza ljudsko biće može da proizvede. Ali izdržaću. U inat onima koji okreću glavu, iz mržnje prema dželatima moje porodice, zbog vere u svoga brata, za uspomenu na dragog oca... Znam da bi devojčica od šesnaest godina trebalo da ima drugačije planove, ali tog popodneva moje detinjstvo je prekinuto. I osećam potrebu da skrenem pažnju ljudima. Da kažem svetu da ne skreće pogled, da dam sve od sebe da Zemlja bude bolje mesto za nove generacije, da nikad više deca u Somaliji ne posežu za puškama, da nijedna devojčica ne poželi sa petnaest godina da je ubiju. Krivite me da sam luda, nije me briga, ali ona ništa nije kriva i zato ću izdržati zbog nje koja treba da se rodi za dva meseca. Biće moja mala princeza. Sigurno će ličiti na mog oca i brata...

Vas Obala Slonovače podseća na nešto što ste čuli u vestima, pročitali neki članak, znate da je negde daleko, možda biste pogodili i kontinent. Mene pomen domovine refleksno nagoni da spustim ruku na stomak i uzdahnem. I ukus koji nikad neće iščeznuti iz usta, ukus krvi i prašine...

Decu niko ništa ne pita

Mama i tata su rekli da idemo u Evropu. Ništa nismo poneli osim jedne presvlake, nisu nam rekli kako ćemo putovati i koliko će trajati put. Nijednu igračku nisam ponela. Sećam se da nas je baka snažno zagrlila kad smo kretali i obećala sestri i meni da će se moliti za nas svakog dana.

Ne znam koliko je trajao put. Mislim da je bilo jako dugo, bili smo u kamionima, nismo mogli da dišemo, ljudi su plakali, vozač je vikao na nas. Mama je pokušavala da nas uspava kako ne bismo upamtile šta se dešava. Ne želim toga da se sećam, ponekad pričamo u sobi o prošlosti ali najčešće o baki i lepim uspomenama. Rat i put ostavljamo iza sebe, i ne treba da govorimo o tome što je bilo. Mi svi želimo lep život, običan, da imamo različite igračke, kompjuter, svoju sobu, topao krevet, da mama lepo kuva, mi idemo u školu, igramo se u parku. Nije fer biti nepismen. Jako mi je žao majke koja ne ume ni svoje ime da napiše. Ne može da čita novine. Nije išla u školu. Nije mogla da ide u školu. Ja ću biti doktorka. Biću dobra osoba i pomagaću ljudima. Pomagaću deci kad budu bolesna, kad budu tužna, pitaću ih zašto su tužna. Mene niko nije pitao zašto plačem, zašto sam tužna...

Deca ne treba da budu žrtve, ne treba da vide malu decu i ljude koji se dave jer nisu uspeli da se ukrcaju na brod, ne treba da idu danima peške, da se ne kupaju, da ne jedu, da nose samo jedne patike i jednu trenerku. Moji mama i tata su hrabri jer su nas povelili, čuvaju nas i žele da nama bude dobro. Jedva čekam da stignemo u našu kuću, da spavam u svom krevetu i da pođem u školu.

SKRAĆENICE

ESLJP	Evropski sud za ljudska prava
ZOUM	Zakon o upravljanju migracijama
ZOS	Zakon o strancima
ZOZZ	Zakon o zdravstvenoj zaštiti
ZOA	Zakon o azilu
ZOP	Zakon o policiji
ZZDG	Zakon o zaštiti državne granice
ZUS	Zakon o upravnim sporovima
ZOUS	Zakon o Ustavnom sudu
ZSZ	Zakon o socijalnoj zaštiti
ZOSOV	Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja
ZUP	Zakon o opštem upravnom postupku
MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
PSPA	Pravilnik o socijalnoj pomoći za lica koja traže, odnosno kojima je odobren azil
PZ	Porodični zakon
RS	Republika Srbija

„Evropska unija je sastavljena od 28 država članica koje su odlučile da zajedno postepeno spoje svoja znanja i veštine, resurse i sudbine. Zajedno, u toku perioda proširivanja od 50 godina, one su izgradile zonu stabilnosti, demokratije i održivog razvoja, održavajući pritom kulturne raznolikosti, toleranciju i individualne slobode“.

„Evropska unija je posvećena deljenju svojih dostignuća i vrednosti i sa zemljama i narodima izvan svojih granica“.

APC/CZA-ASYLUM PROTECTION CENTER/ CENTAR ZA ZAŠTITU I POMOĆ TRAŽIOCIIMA AZILA

Address: Sime Igumanova 14, 11118 Beograd ;

Tel: + 381 11 2457376; +381 63 7047080;

Fax: + 381 11 3085259;

E-mail: sediste@apc-cza.org; rados.djurovic@apc-cza.org;

Web site: www.azilsrbija.rs

www.apc-cza.org

Facebook: www.facebook.com/AzilUSrbiji

Twitter: www.twitter.com/APC_CZA

Ovaj program je sproveden od strane APC/CZA.

Stavovi izneti u ovom dokumentu ne izražavaju nužno stavove Evropske unije.